

Кримінальне право, кримінологія, кримінальний процес, криміналістика

Проблемні аспекти забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі

Серебрянський Павло Вікторович
аспірант Херсонського державного
університету

Проблема законодавчого регулювання забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі в останні роки набула особливого значення у зв'язку із загостренням криміногенної ситуації в державі та збереженням високого рівня латентності злочинів. Не підлягає сумніву, що однією із суттєвих причин латентності злочинності, передусім організованої, є те, що інформація про вчинені злочини не надходить до правоохоронних органів, оскільки її носії, побоюючись розправи з боку злочинців, не вірять у спроможність захисту від протиправних посягань у разі надання такої інформації державним органам.

З метою подолання вказаного негативного явища виникла необхідність створення системи надійного захисту суб'єктів протидії злочинності, зокрема від тиску, погроз та посягань на їхнє життя, здоров'я, житло чи майно, яка відповідала б міжнародно-правовим стандартам у галузі забезпечення прав людини. Цю систему утворює сукупність відповідних нормативних актів, державних органів, уповноважених на їх виконання, а також діяльність зазначених органів [5, 98].

З метою усунення прогалин у вказаній сфері та успішного розкриття злочинів законодавцем прийнято низку законів, зокрема: «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», «Про прокуратуру», «Про судоустрій і статус суддів», «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», «Про оперативно-розшукову

діяльність» тощо. Однак втілення в реальне життя передбачених законом заходів безпеки до учасників кримінального процесу зведено нанівець, через відсутність необхідного фінансового забезпечення. На сьогоднішній день правоохоронні органи не можуть забезпечити злагоджену та конструктивну роботу у вказаній сфері, відсутні як позитивно завершені резонансні справи із застосуванням заходів безпеки, так і конкретні заходи організаційної взаємодії між ними на цьому напрямку [6, 152].

Досить суттєвою прогалиною при застосування заходів безпеки щодо суб'єктів кримінального процесу є те, що вони покладаються на органи служби безпеки або внутрішніх справ обласного рівня, у складі структур яких з цією метою створюються спеціальні підрозділи. Відповідно до кримінального процесуального законодавства орган дізнання, слідчий, прокурор, слідчий суддя або суд не пізніше ніж за три доби, а в невідкладних випадках — негайно приймає вмотивовану постанову чи ухвалу і передає її для виконання органу, на який покладено здійснення заходів безпеки. При цьому, виникає логічне питання, як орган дізнання, слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд може негайно забезпечити безпеку особи, знаходячись у віддаленому районі області. Тому доцільніше створити спеціальні підрозділи по забезпеченні безпеки осіб на рівні районних ланок.

Не менш важливим елементом безпеки учасників кримінального процесу є вдосконалення правового забезпечення з урахуванням позитивного досвіду зарубіжних країн. Так, відповідно до законодавства Республіки Казахстан, Республіки Білорусь, Російської Федерації, Республіки Молдова, Сполучених Штатів Америки до заходів державного захисту учасників процесу також належить соціальний захист (обов'язкове державне страхування за рахунок коштів державного бюджету, одноразова допомога, пенсія, відшкодування матеріальних збитків, пожиттєве утримання). У той же час, українське законодавство обмежує засоби захисту осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, оскільки поняття «безпека», «забезпечення безпеки» вужчі, ніж поняття «захист», який включає і заходи соціального захисту [7, 41-48].

Виходячи із викладеного, вважаємо за необхідне вирішити питання щодо внесення змін в чинне законодавство в частині закріплення такого заходу захисту як соціальний захист, із визначенням чіткого механізму його функціонування.

Отже, наявність в кримінальному процесі такого інституту, як заходи забезпечення безпеки учасників кримінального процесу є важливим кроком до демократизації кримінального процесу. Однак, зважаючи на недостатній рівень законодавчого механізму, інститут заходів забезпечення безпеки може навпаки стати причиною порушення загальних прав людини і громадянина. Тому, зазначений інститут потребує глибокого теоретичного і практичного вивчення, з метою визначення найбільш оптимальної моделі регулювання та виконання для нашої держави і її законодавчого закріплення.

«Список використаних джерел»:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року.
2. Кримінально процесуальний кодекс України від 13.04.2014 № 4651-VI.
3. Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23.12.1993 N 3782-XII.
4. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23.12.1993 N 3781-XII.
5. Костін М. І. Кримінально-процесуальні заходи забезпечення безпеки особи // Юридичний радник. — 2007. — № 6. — С. 98-103.
6. Емірський В.В. Забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства // Вісник Запорізького юридичного інституту. — Запоріжжя, 2000. № 2. — С. 152-155.
7. Ромадановский К.О. Сравнительный анализ законодательств различных стран в области государственной защиты потерпевших, свидетелей и иных участников уголовного судопроизводства. 2006. — С. 41-48.